

Abuubulru ki Laretasane ka lakaukawlu ikay Kucapungane

古茶柏安部落平民族人的故事

創作理念

Kay cekelenay Kucapungane “Niabulruane ka cekele” amia, ka kacekelane ki suakay umauma ka cacekele ki Ngudradrekay, suabalriw amia makanaelre sanaka wathingale ku tangimiamiane ki Sukucapungane.

Sanaka simauladhanenga ka cekele lritara kakalra ku laabuubulru lini, luyasi ka niabulruane, laibekace kakathane ku nguakay ki latalialalay ku amatikaiyane si apausarurane apapacasane si kakadrua ku nguakay ki lakaukawlane. Ai yai, pakelanga kikay, ku nipapacasane ki wakela kingikiw si tuapacase, kaika tuakucingalre ki lakaukawlu, lakakadrua ku nimatikaiyane kudra ki lapasikay ki cekele ku laabuubulru ki wacekecekele ki lasawvalay si labaibay, alaka nayka thadalrane ku atukucingalrane si paelre ki laretasane ka lakaukawlu

ku tapanianiakane lini ikay ki cekele Kucapungane.

Lakamani ku palalavali, pasingikay kudra ki lanipapacasanenga si takilringavaneli ku tathingalaneli ikay Kucapungane, taramapitulunga ku cailili, mialri kakalra ku tadreelane madu si tagaigathimane madu. Sapapacasenganaku alaka thathatha ku matiakiragay, ku matiatubi, ku matisamali ku latangilribatane ki laretasane ka lakaukawlu.

Kikay taupathagilane, siadrama madu mitaane ka sakacekele, makitu arakay kikay kapacasanengata, ku arakay su ku lautiatiane, kisasuaraw malra papacase ku kaiana ka ngulringaw madu, saniange kikay singilatadre kay wakela kingikiw kaika tatuvaevane ki talialaaladhane.

作者簡介

鍾思錦 Kaynwane. R. Madaralape

國立屏東大學原住民族語言學習中心講師
好茶故事民宿負責人

台灣基督長老教會牧師
魯凱族聖經翻譯專員
國立東華大學族語講師

我們的部落古茶柏安被稱為傳說中的部落，是魯凱族發祥地之一，是各好茶系統部落的原鄉，凡是知道的都承認他們跟好茶部落的裙帶關係。

比較古老的部落，必定有豐富的故事，若是傳說故事的部落的話，當然不是只有貴族們的故事才要記錄和傳承下去，而忽略平民族人的美麗故事。然而到如今，那些來到部落的研究者，並沒有顧及屬於平民族人的部分，就是特別有非凡功蹟的平民男人或女人的故事美談，照理是要同等看重，而包含在所呈現的歷史文獻。

所以，我是要嘗試，除了從既有的文獻，還有我自己的好茶生活經歷，我已是七十歲年紀的好茶平民，也是有很多很多可以發想的，當我這樣寫出時，驚訝的發現原來有那麼多可歌可泣平民族人的精彩生命故事。

這只是一個起步，自己何等期待我們的部落，都可以用我們現在的書寫文字符號，或是你可以使用中文，把握你印象中和尚未回憶的點點滴滴，尤其是提醒外來的朋友們，不再僅限於貴族的資料而已。

Abuubulru ki Laretasane ka Lakaukawlu ikay Kucapungane

Ikay kuini niabulruane ka cekele Kucapungane ka simauladhanenga turamuru ka cekele ki Ngudradrekay ki Sukucaucapungane, yakay ku abuubulru ki tangeanganane, ai lukaiikay ku sakacekele ala dulru ngimia ku matiathalrilridu si adiidirivane madu, ngubarengerane madu, ngulrialringaw madu kuini ki lasakacekele madu si arumakadaadalame, saniange kikay lanipapapacasanenga amanimani ki layatavanane ka talialaalay, si kakadrua ku lakaukawlane; laibekace ikay ku talialaalay si lakakadrua ku lalakwkalu, maialri kakalra ku laabuubulru ki laretasane ka lakaukawlu tualay ku nadruma pakelanga kayakameane, ani dreela kikay abuubulru ki lakaukawlu ka sawvalay, ka labaibay, ka wacekecekele, ka ladangetay ikay Kucapungane.

itha

Ku cucungulane ki Sukucapungane sakasidrumaneana ikay kavay Rumingane, yadrepeleana ka lakaukawlu, kadruana kuini talialaalay ku nitukakudhanane. Langualay kudra sakakadrua ku akilalrane lini ku tamararecenge, luikay ku lamakaririvu lini lapakakucingalre mapualraalra, kakalra ku latakidredremane, kaika apakaduadhane si pakarathudu. Laikay ku puataluvaivay ku

vaga ku apaacegecegane ku lrika talialaalay, sangiiluku ki sakacekele cegecege ku lrika tamasusuusane lini.

Lamakitu drurudruru anikamani iya kudra ki namailu ki lrikulaw ka marakace ka tualay Sikipalrici ka Pulaludhane. Singitualay kuini ala ikaynga ku talialaalay si lakaukawlu ku taydrusane ka niake. Kuini kiapaatalialaalay ka Pulaludhane si agi ini, sakamani kuidra ikay talikay Panapenayane kela Rumingane amani kudra saniange ka tarapapapana, kuini lamataka lasangiiluku ki sakacekele daruru Kucapunganane, ku sakacekele lamaparaualubu tudaane ku Kadresengane, sutelraynga ikay Kucapungane arungiradheradhekane. Kuini talulrimale ku lribange ka daane, amaninga ku taikayane sidaane kuini ki taysupate ka wasangiiluku ki sakacekele. Kuini kiatutharikaegele ka umaumase, amani kuini tualay Rumingane ka sakacekele.

Sakalakese kuidra, kikay talialaalay si lakaukawlu kaika sabebelenge si salelebe ku tamacacapilane lini, lakaika pikadaenganane si kiasaalruualru ku tamangangimiane, matatilibi si mausakesakene, yakay lungualay ku takikaruburane si mukalrivili ku tapasikayyane mialri tabelenge atalialaalay. Miaki Druluane ka Pelenge,

ngualay ku tapasikayyane ini ki cekele malra saulri kudra kadilrungane ku kiaaludru kela kavay Vaniane, lakaikimalra ki badha, lakamani ku tayngeane ka talialaalay ikay Kucapungane; kay tay Kabulrungane laka ngualay ki tapanane pulebe ki nadruasa ka vai; kay tay Kusadra laka arakay ku apaapase palakebe ki cekele; kay tay Arubulu laka saalrialrimane, taradarepe ku lasakauaungane, saalualupane si laadreme pasikay ki sakacekele lamakitu kimusakene ki sakacekele si sataetalane si lakadaengane. Kay tay Pacekele laka tamarasikay ki nitukakuakudhane ki cekele, arathungu ki apakalrevane si apathavungane, kay tay Kabulrungane laka taraabuubulru ku cekelanane ku lasuusane.

drusa

Ku kadaengane ki Sukucapungane, yakay talisapakalriugu luludane kalregelregane ngubabubukulu tualay taliviriane si talivanale Tayvange, tualay Caligaligale luludu Parathudane, Alruane, Cingarane, ala tualay Iraudrane luludu Ribiribi mulraudru Baubaw daruru kaadravane vanalane Idriaw, liniane ki Kadrangilane si Druluane si lakaukawlu ka tay Pateralaw. Aiyai sakalakese

Kadrangilanane palraelre, ala sakithigulu kibadha mua Rumingane ku sakacekele kuidra, laka ngualay ki Pelenge ka Druluane, sangiiluku ki sakacekele pakatuase ki badha, ala malranga ku drumane ku kadaengane kay tay Druluane kudra sualrilrikudrane, ku talicuucubungu laka Kadrangilanane. Ala ku Draukingane ka Paterelaw sakithigulu si ikaykay Rumingane, latangeangea katheme ki cekele salikay Deraw mialri ka kiatusapukuane, ala malra kuini talivanale Thalicingane, Pugale, Lisiane daruru Cingarane ka kadaengane kuini nguakakay Ribiribi. Sakabilrilane ngualay ku tamuridrusane ki tay Savaalru si tay Titibu amudu ki sapukuane ka badha ka suakay Karisi talidradhane Palralrivulu, ku kadaengane ki tay Paterelaw labaa ki Titibu, ku tay Savaalru lamalranga ku kadaengane Kabalrivane.

tulru

Kuini Cepare niyane ikay Kucapungane, amani ki cepare kadaengane ka tatudadaanane, kadrua ku yakay ku puku malalangay sanaka aneanenga ku umauamse ku wacekecekele wadulru maka pikay tudaane. Ku sakacekele ku tapanianianiakane ini ikay cekele, lukatuasenga kaumasane

ku abake ini taelreana ki wacekecekele, lakamani yakay ku tasakayyane madu ikay cekele, sana ikay ku muari atudaanane ku daedae, maigaiga madu. Kudra cepare ki takaauaungane, amani ku talialaalay ku wakadrenge, tapamuanenga ki kadrua ku kadaengane. Kudrumane ku cepare amani kudra ki pasalriw ku maadraw ka takipuane kisalrili ka kadaengane, amani kudra ki waulucu tusinalreme kabetethe ki labaibay si ku pualrima muaniake ki sakacekele. Ikay talitalrawane Kucapungane ku sia Takecane, sakanadruma ku tasalrisalrilane ki kiapakilirngaw ku tapasalrivane ini. Sakabililinga lapataluella pua kavay sapapia Veday kadadalranane mudradha Alrualru si Kuapalrane, lringudrusa madu ki tuki ku adailane tualay Kucapungane ka sia Caceparane.

Kudra takirimuane pataluella kuidra, amani kuini lataraalupu papia talitalrawane, wasavidhi lriigigili ki yatavanane ka talialaalay yakay Takecane ku bulabulay si kaibaai ku saulupu. Suaadraw ka kadaengane Caceparane si ka karaumane tuaramuru, talumangeale ku talaalibi ku daane, laikay ku taaciladhane, ku kiasalrili sana kismula ngudalradalrane pautaleke, kailri kaurame kalringutalekane. Kathaane

kuini kiasalrili ka kailri maka kipaelreelre ki tatulrisiisiane ki cekele mubalriw, lukai pangukay ki yatavanane ka talialaalay, kailri makangisingikay siulri mucekele. Ikay Kucapungane amani ku tay Pacekele ka tamarasikay ki akivavagane si apakalreva si apathavungane. Luikay ku pasalriw, wamalrana kuini ki pasalriw, ala dawlu ki latalialaalay si latarudruaudrange mapelaella ku sathavungane pacekelane. Sanaka kiapakilringaw, lrikisalrili pua Caceparane. Laka wacekecekele ku lrimua satesatedre ku sacekecekelane ini sapanianiakane ini, pakela kudra tadulraune ngilalapunga. Kadrua kudra tinuamuniake pathavungu ikay ku nadrama, makuciacingalrenga kuini tatinusalrilane pathavungu. Kuini kiasalrili kitukudhane ki akiparalubane si akipalakebane ki cekele, lakaduay ka takikelane ki badha tulisi liniane, lakamani lukavaivay yatakathathiburane, kaikasulivalivate. Kudra pangisalrili pathavungu anikilringaw kudra takitukudhane ki sakacekele, ngitatakusaulriulri ku tapathaelane ini ki drumane ki tinukaukudhanane ki cekele.

Ku kiasalrili ikaykay Caceparane tangeangeangea, lupadalru taracaili taradrusa ka caili, lupakaulay taralrima taraeneme ka caili, pilri lukela ku wacekecekele lrikape,

kadrua ku apiamua kuini ngudadeethe, kudra kiasalrili kailri maka mubalribalriw. Pakela ku tangitatusikaelanga ngipapaulringaw ka maadraw ku pasalrivane ini, lri pangukay ki wacekecekele mua kawriwa ki talialaalay, lupukaununga ku talialaalay, ku wacekecekele lalripadulru ku akuvaeva ki rangi ku kabavane, si asivaeva ku aculuane ku sakiaseasenane. Ku tay Pacekele Irisikaulu ku wamua Caceparane malra ki kiasalrili si papadalru pikayyana Pacekelane. Lumakapialenga, ku sakacekele lriisarubu ikay ki talialaalay kalatadrane, ku tinueapane ki tay Pacekele lalri icucubungu ki sakacekele pasikay ki kiasalrili kituutubi si pakipautenga kuini pasalriw kailripasalriungu. Ku sakacekele latarumara si paacepanga ki kiasalrili, ala kipautavanane. Aiyai kuini kiasalrili si wacekecekele ini lrika palralrauthunga kipakelraynga kuini kiasalrili amia kisunanagane. Karaumane turamuru tuakaneane ku kadaengane Caceparane, sana kageteme kismula pautaleke ku kiasalrili kailri kaurame. Sakelanga ku Dripungu, ku talialaalay lamalra kuini Caceparane baai ki kadura ku kadaengane si lapakulruulrulu tuumauma, kudra lakitaleke

lini, kaitupadulru baaiana ki talialaalay.

supate

Ikay cekele, yakay kudra lawacekecekele lamareteetese ku kiasumali ku takauangane ku larakacane lini lakimusakene ki sakacekele. Yakay ku taraabuubulru kudra tamareteetesane tamangukaikayyane si tangukakaiyane ka Siavaga ka Takivagane madu, kaika ngukay ki tangilribalribatane, kuini Siavaga mialri alruluulri ku latamasusuusuanane si kelrete ku vai ki apautalekanenga si atulrisisiane. Kuini tarasiavaga pualringalringaw turamuru singibila ki lalrisinga, ki wasipi, kiaadhame kudra patharevane ku pacuugane, lakamani ini ku tarasuacenge tupatharevane. Lulri tulrisi turarukudrane ku sakacekele, lakamani ku wasangiiluku ku wabubulru. Kikay Siavaga laka pausaruru muacungulu ku lalalake laagagane, ikay Kucapungane amani kikay tay Kabulrungane. Sakamaulaynga nangiabuabuale ka drusa ku vai amia, mathathulriulrithi pavai ki kadaengane, lulriulriugu ku vaeva, ku vaeva ngiabuabule talitalrawane, lakatakamealane ku kadaengane, kaimakalremenga ki sakualrialri lini ki cengelraw. Kudra Kabulrungane ka lamataka ka sawvalay lailuku ku bu si

Iraili mua talrawane ki tangibuabualane ki vai, lamalra kuini ki vaeva ka vai Iraili pana pulebe si ngidramarenga. Tualay kuini lamaavalanga ku vaiane si maungane, kaikamealenga ku kadaengane, lasiulringa kathariri kaesay ku tacekecekelane ki sakacekele.

Ku lamataka ka sawvalay ki tay Kabulrungane, ku takataka sia Sabange, ku agiagi lasiVekele. Lakaidradredreele ki pukateme ini languniakane ku Vekele. Samaka dralrekenga ki agi ini, yakay sakanimakavalane ku takataka ka Sabange saikay Iregelrege talitalrawane ki cekele kauaungu, ladreele ki agi ini ka Vekele ka vilralrakane kelakela. Lakivaga ku takataka: “Kaisu ka wapacaynga?”. Latubalre kuini agi ini: “Lupacaynga ku cucungulaneta, ku abake makanaelre mua Balrakuane isadranga, kay kelali pakay ku apelaelane numiane lukabibilrili ku tapangimiane si tapasakaikayyane lutulrisi.” Ku bibilrilinga ku tarasiavaga ikay Kucapungane amani ku Lapagaw ka Dumalalrathe, mialrika lagaagane ki waKabulrunganane.

Irima

Ku drumanenga ku tadrusa ku tamukalrivilane ka umaumase ikay

Kucapungane, barakalay ka Sisili, ku tangea SiaIvigi, kikay barakalay taratulrisi, taraivigi laiya ki SiaIvigi. Kay barakalay tamarasikay ki latatulrisisiane ki cekele si tarapapana kudra latatulrisilrisiane; kay taraivigi tamarasikay ki asulravane si apatulalakane. Ku macaeme arakay ku laubulu tusasulravane sulraw, ai lukaimakasulraw mudringay ku macaeme, ladawlu ki taraivigi kela si tinuivigi. Kikay lawacekecekele, paelre ki tamarasikay ki akivavagane ka Pacekele; taraabubulru ka tay Kabulrungane, tay Sisili si tay siaIvigi, adravane ka kaika yatavanane ka talialaalay, kaikiabaai ku kadaengane, aiyai mialri kituabelenge kiusakesakene ki sakacekele ka wacekecekele.

Yakay ku senasenay lukakalalrisiane ki tamakakibecengane, amia kay: “Kalavili ka Thakudrairi! kiasilange ki telebe”. Ku patharevane: Thakudrairi! Ala simauladhane numi turamuru! sakaiana kela ku telebe sakua ikaynga numi! Thakudrari luiya “taratagatagase” amia, sapatuthingalane kudra simauladhanane kudra tangilribalribatane, singika nadrumadrumadruma. Ala turicingi ku tay Thakudrairane ku tay Talearane si tay Pakidavay, ku tay Talearane lapatualay

ki alralrangaw ku apagumagumane ku alrima si ngipacikisi ku apuy si thingale ku Irigilane arakaynga ku apuy, pathagili buubulru ki sakacekele arakay ku pacikisi ka Irenege gumagumu drisiisi lakudalay; ku tay Pakidavay satukalasilravane ku cekele lumuasudriadringi kibungu si paudripi ki silravane baisane ki sakacekele, lakamani ku kibaainga lini ku “tarapakadaudalru” iya kilrigulrigunga. Kikay lawacekecekele amani ku kiaseasesene ngulrialringaw ku kalithane lini ki cekele, athingalane kudra taukalrivilane ku tapasikayyane ki cekele kudra ki lacucungulane lini.

eneme

Sakadripungunga ku wakadrengenga Kucapungne, lapatualay talidratane ku laadreme, langibualenga ku taradarepe ki adreme, ka taradarepenga ku laubuubulu ki sakacekele. Kudra asualaalanga ka taradarepe ki adreme amani ku tay Arubulu ka Cukulu, ala muanga ki Iritudrane lini ka tay Mabalriw ka Lridaku, tay Kadresengane ka Cemelresay si tay Tarudralumu ka Valruavu. Alaka tay Tesenngi ka Lamazaw si tay Abaliusu ka Cemelresay. Sapaalikaynga ku sakakingipusale ku tamakaruruburane ki sua sikaiziw, ku tatuadreadremane

aruakalrigili kathariri, ku kiamatikay ku Irigilane ini amaninga ku Mabalriw ka Lridaku, adravane ka suatalidrumane ka cekele ka badhabadha kimathingathingale si kelakela padaredarepe. Ikay kikay kuidra, ku lataraalupu muarikaynga turamuru ki adreme ka kuange, paadili ku sapangimiane luaalupu, lakamani kudra nagane ki taradarepe arukituabelebelenge, ikay Kucapungane ikay kudra Tuadeemele kudra lararukurukudru lini. Kuini Tuadeemele amani kudra sakacekele wasatedre ku laadreme puaki tadaredarepane papudriadringay deemele, ki caicali kingivale kudra Irisi ki Tuadeemele, ku sapaulraulravane laka wamuanga mathulriulrithi paralubu ki umauma ki taradarepe tuangaangade. Kikuini kathaane ku Arubulu ka Cukulu si Mabalriw ka Lridaku maka padaruru kikuini ku mukalrivilane lini. Kikay lawacekecekele ngualay ku tacekecekelane ki sakacekele akabalarithinga, edhale ku baavane ku urikay lini, amani samukalrivili ku Irigilane, lakiusakene ki sakacekele.

pitu

Kay talialaalay ikay Kucapungane, ngualay ki niake lini si ikay ku tatakataka, amani kikay lasia: Adralriw, Adriw, Baru,

Cegaw, Daravake, Drangalru, Gilagilaw, Kuale, Kui, Laleelrane, Laucu, Lavurase, Maicusu, Mulaucu, Ngedrelre, Ngerengere, Pacake, Pasulrange, Pinadray, Pukiringane, Rumalizi, Takanaw, Vulruku, Ngerengere, Retage, Tanubake...ka lasawvalay. Takataka ka labaiabay: Aruay, Cemedase, Dresedrese, Elrengere, Lavausu, Lezeme, Maleveleve, Malraici, Muni, Pathagaw, Saiday, Tavaray, Zuluzulu, Zipulu, Selrepe..., kadrua ku sia Balenge.Latakataka: sia Adrengere, Auvini, Basay, Bikare, Cagulru, Cemelresay, Gawsu, Kalingulrudhu, Karavase, Kelele, Kelesay, Kulele, Lacenge, Lamudu, Leele, Legeay, Liucu, Lrange paw, Malracemace, Pangetedre, Pulaludhane, Thimathimaw, Tivulrangane, Tupu, Vuruvuru...

Ku labaiabay lasia: Paelrese, Selrepe, Dremedremane, Senedhe, Peresange, Venenge, Vavauni, Marulavu, Mulrinu, Kalresekese, Drevadreja, Muakay, Lrapi, Temelra, Asiane..., Taagiagi: ku sawvalay amani kikay: Bakulange, Binariw, Cinuriane, Civurisi, Gelaw, Kalrimadraw, Karausane, Kaynuane, Lridaku, Taetare, Tatudrane. Ku labaiabay amani kikay sia: Galasi, Sulriape, Manenge, Ubange, Resange, Tuku, Lumiangane...

valru

Ai kay ki lakaukawlu kadrua ku tapakaaelane, ku taneneane lini kainguakay ki eray si ikay ku tamakaelane. Kay lakukawlu ka sawvalay tapapangale ku nagane, lasia : Acudusu, Amale, Arese, Arupu, Bakulange, Balracay, Basakalrane, Binariw, Caeve, Caingaw, Camake, Cangale, Ceveresi, Cia, Ciamare, Cibuku, Cinuriane, Cubu, Cuduy, Cukulu, Dakucu, Gumacay, Kakurumane, Kalange, Kalava, Kaledasane, Kalrapiace, Kalrasingane, Kalravuane, Karausane, Karavase, Karuku, Kaynuane, Kaysulu, Kinepelre, Kiniavange, Kurutungu, Kuzange, Labere, Laecemane, Lamazaw, Larivungu, Lrangeba, Lumane, Malelray, Malrengane, Maurage, Ngicici, Ngilriw, Pagare, Paidrisi, Pairange, Palaveke, Palri, Palripilripi, Parugurugu, Paulrisi, Pelenge, Rathudu, Saegesege, Saigu, Sakalre, Saliliw, Saliuku, Salrabu, Sarengane, Sasare, Sasuzu, Sigiane, Singisingi, Taetare, Tagase, Tanguruane, Tapariane, Tatudrane, Tedresane, Thibulray, Tivuasane, Tukadre, Ugusane, Ulrivi, Usaw, Valruavu, Vaungu, Vikungu. Yakayyana ku drumane, saniange ku kaika sukay Kucapungane makakalra ku nipaedhalane ku nagane ki lakukawlu, maudruadrua ki nagane ki talialaaladhane, lamatisidradrama ku lrika palrealrebane ku

angitatanagane lini ki bibiibilrili.

Kay lanagane lini tara ikay ku tatupatharevanane, Kurutungu luiya amani ki tacekecekellane kudra niake ka pasana mianga ki abu kaedrepe; Ngicici luiya kuini kaika mathariri ka laubuubulu; Paerece amani ki rakacane; Kaynuane amani ki akimusakenane; Kalange amani ki tadaadavacane ki telregane ku sacekecekellane; Tukadre amani ki rakacane. Yakay ku muacungulu ki latumu ki latama, yakay ku ngiababekace. Kikay nagane ki lakaukawlu wadulru ngisasingikay adravane kaipausaruru ku nagane lini ka wacekecekele, ai kay talialaalay taramuarikay ku amusarurane ku kanaganane lini, si luka abebelenge kiraragay, lakamani ku takalra ku thadalrane ku nagane, miaki talialaalayng kuini pinaganane, lakamani ku kathariri ki lakaukawlu sakalra ku apangimiane sunagane kisunagane, kadrua ku lrithimithimi si upakay madu lalrisianeane iya ki tulalake madu ki latuagane madu.

Aiyai, ku matisamali amani kikay lakaukawlu lumathaetharevenga ki latalialalay kuidra, lusunagane ki paubalrithi lini, taratuanagane kamani ki talialaaladhane, kudra wabaai ku sakiramavane lamaka dulru

sunagane ku talialaaladhane, lukabiibilrili lriarutaabekele kay lakaukawlu ngualay ki tasaranenga ki kanaganane lini, ai ku eray lriarukalrithabulu si lalrikaamudu ku namaduay ku sana kilalrane ku nagane thingale ka lakaukawlu ka siaaneane ka tayaneanenga, talilrika amudu kay nagane ki lakukawlu kamani, lalri madaidaili ku natamaretetesane madu, mukuludru retesane lritudrane iya kuini atialialalaynga, anitadredreelenga.

bangate

Kay nagane ki lakaukawlu ku labaiabay amani kikay lasia : Alayumu, Asiane, Ausi, Avangane, Avusu, Balungu, Cakere, Capadhisi, Cemeceme, Daudali, Daudaw, Deleseme, Deresay, Dhali, Drarulu, Dreme, Dremelresane, Drengere, Drepelrange, Galraigay, Gumalale, Ilrapane, Inazulu, Kalumiange, Kaniw, Kedrese, Kenge, Kualrimi, Kudaiya, Kudevese, Kulali, Kumuniungu, Kuselrepe, Laluy, Lamauane, Languy, Laragare, Lauviw, Lavane, Lavangase, Lavece, Lebetay, Ledheme, Legelege, Legeraw, Liavare, Lingase, Lrailray, Lraiyyu, Lrazu, Lrebelrebe, Lrimuasane, Lruane, Lumiangane, Madhali, Malayumu, Malriku, Manenge, Miciku,

Muakay, Mualingi, Mulriange, Navai, Ngaili, Ngicu, Pailrape, Pangudrale, Pelelresane, Pelredhaw, Pesepese, Ranaw, Rangeaw, Remedase, Resange, Salivange, Salralrape, Salrepesepe, Salrilisili, Samelrengane, Samiange, Sauniaw, Savange, Semegeane, Serebaw, Sirigu, Sulriape, Tagulu, Takidralumu, Tanavase, Thaulalauy, Ubange, Ulredese, Upelrengane, Usavane, Uselrepe, Uuzu, Varesevese, Vavauane, Vilelremane, Vudhalane, Zezemane, Ziluanane.

mangeale

Ku wadulru malra ku talialaaladhane ka nagane ku lakaukawlu, makucingalre turamuru, ai yakay ku kiabaai ki talialaalay, ku thingalenga madu, amani kuini wamalra ku aulru ki sua Balulru ka Alegeane ka Danaw, kipakalreva ki talialaalay; yakay ku ngualay ku tuatalragi ki yatavananane ka talialaalay lakibaai ku nagane, kiasunagane ini kamani ku talialaaladhane, amani kay Cangale ka Thalimaraw si drumanenga ka daane; yakay ku wadalu ki talialaalay lulrisunagane ki tulalake ki tuagane lini, saniange kudra wabaai ku sakiramaw lutulrevege ku sabaadhane, lalritara pangimia si pilri ku talialaalay ku pasudalepe ini ku murikay ki wacekecekele, ala tualay kuini ku

niake si akabalthringa kuini wacekecekele, athingalane ku sakiaragay ku taabelengane ku niake lini, lakamani ku arukivalane ku sialakaukawlu, aiyai ku matiaukuludru amani kuini eray lini Irakalrithabulu, lrika maelaelane ku lrika abuubulrunge ki laumaumase ki lakaukawlu.

mangeale si vaeva

Kay lakaukawlulringa ku ladaane kaipaetre ki taagiagi ka talialaalay ku ladaane, yadrepere ka kalakaukawlane, tasuamararamaw luasipane, lakamani ku lukabiibililinga alaw lrika arulrika taabekele ku daane ki lakaukawlu, kikay lebe kay ladaane amaninga ku yakay satucekelenga sutelraynga ikay ki nakadaengane ki Ngubabuculu ka sua Makadradradha ka sia Rinari, tapaucubusane ki sakanadripungu, sakialudru lrapusunga ku cekele Tulalalekelre ki umuku ka Mulake, salrikela kay lakakadrua ku tasakayyane ku tatudaanane, latinu singikiw sakamaungu si laka taybangate ku maru kiacilinga ki Sukucapungane, matiakisapalra, ai pakelanga kikay kakadruana ku akikelretane, lakaikasulivate kay kidremedreme madu pakela kikay, kakuru madu kuini ki acaicaicali ka sakacekele. Ku yakay

Rinari ku ladaane paelreelrengane taiday si mapitulu si valru, laka taymabangate ku lakaukawlu, amani kikay latay : Abaliwsu, Alegeane, Alelengane, Apautuane, Aputuane, Aputuane, Aravadrane, Arubulu, Aruladenge, Aruladenge, Aruladenge, Avelrengane, Biciwlane, Culingilngi, Drarlangale, Dumalaralthe, Gadhu, Gadhu, Kapulru, Kapulru, Kasepelane, Kavararane, Kavararane, Kurengedre, Kusadra, Lebangeraw, Lelremane, Limatakane, Limatakane, Lrilibuane, Lrudramilringi, Mabalriw, Madaralape, Madaralape, Madilingi, Manigay, Pacekele, Pacekele, Pacengelraw, Pakalrapay, Pakidavay, Palrangelrange, Palrangelrange, Palribulungu, Palrimeday, Pasakene, Patalinuku, Paulibini, Pulidhane, Ramulane, Ramulane, Redraedrame, Rukavatese, Rusudramane, Rusudramane, Rusudramane, Salrebelrebe, Salrilane, Sangupare, Sapay, Sapay, Sapay, Sapay, Savaalru, Savaalru, Savaalru, Talearane, Talearane, Talialru, Talribatane, Talupalrase, Taruagay, Tarudralumu, Tarudralumu, Tarudralumu, Tarudralumu, Tarulibake, Tesenge, Tesenge, Taugadhu, Taugadhu, Thakudrairi, Thakudrairi, Thalimaraw, Thalimaraw, Thalimaraw, Thalimaraw, Thangiradane,

Thapdrange, Tukilingidhi, Varukuvauku...

mangeale si drusa

Ku lakaukawlu ku wadulru tulrevege mua ki katalialaaladhane kaika maduaduay, yakay lukalraugane, yakay lukasapukuane ku tacekcekelane, pakela kaykameane amani kikay: Auvuni-Labuane-Pathagaw, Camake-Talamakaw(Auba)-Maleveleve (suapunugu ku tina), Kaynuane-Kadradvadhane-Legeane, Labere-Taruladrekane-Murinu, Paerece-Piuma-?, Palri-Taruladrekane-Murinu, Sagiw-Taruladrekane-Aruay ka agi labaibay ki Palri, Tanubake-Balrulu-Elrengane, Pelenge-Kabalelradhane-Elrengane, Takanaw-Paridradhane Dresedrese.

mangeale si tulru

Ku kiarakete ki talialaalay ku lakaukawlu amani kikay: Elrengane ka Pacekele wamua ki kapairangane, Laipane ka Rusudramane wamua ki Kuale ka Pacekele ka nitueapane, Pidhuay ka Madilingi wamua ki Drangalru ka Druwane.

mangeale si supate

Ku wamua ki lakaukawlu arulalebe ka talialaalay ku ababay: Paridradhane ka Muni ka Kalrimadraw ka Kadradvadhane, Labuane ka Pathagaw muamua ki Auvini

Kadresengane, Maleveleve sua Talamakaw wamua ki Camake ka Kavararane, Aruay ka Kabulrungane wamua ki sua Wakaba, Selrepe ka Pacengelraw wamua ki Kulele ka swaKabalelradhane, Malraici ka sua Talamakaw wamua ki Kalrimadraw ka Kasepelane. Ku sawvalay amani kikay: Drangalru ka Druluane wamua ki Pidhuay ka Madilingi, Gilagilaw ka suakay Piuma wamua ki Thaulaluy ka Alegeane, Masegesege ka sua Kasega wamua ki Lebetay ka Kasepelane.

mangeale si Irima

Sakelanga kay Lautia, Ciukuku amia, gayziuzingi amia, kiathareve karudrange mua ki kuapingi ka lasingiTaireke, kisiwkay ki laumaumase, lapapianga talidrataane ku tangivevelane ki wacekcekele, sika maelanenga ku vaga, matilrulrupi ku laabuubulru lini lumapelaela.

Marudrange mua ki ciukuku, lawtia amia lukadrumane, yakay ku lakaukawlu si talailaalay, ai, kaiathingalane ku tukucingalrane ka paramia ki mamamua ku Ngudradrekay si Ngubabuculu, animiaini kuini laiya madu, lakamaninga ku arukalrithabulu si aruakivalane ku takalakaukawlane, ku lalake lini

kaituakucingalre, laibekace kuini kiathareve ki maelane ka zuku, laka Irikaulraw ku takasukucapunganane, latakalra turamuru ku wamua ki Ciukuku, yakay ku lamataka, yakay ku lamatina, amani kikay latay: Arubulu 1, Aruladenge 1, Biciwlane 1, Dringiruru 2, Dumalalrathe 1, Gadhu 1, Gadhu 1, Ibange 1, Kabuarane 1, Kadrangiane 1, Kadrangiane 1, Kadrangiane 1, Kadravadhane 1, Kadravadhane 2, Kadravadhane 2, Limatakane 2, Madaralape 1, Madaralape 1, Manigay 1, Pakidavay 1, Palrangelrange 1, Palribulungu 1, Palrimeday 1, Ramulane 1, Sangepare 1, Sapay 1, Savaalru 1, Savaalru 2, Talupalrase 2, Tarudralumu 1, Tarudralumu 2, Tarudralumu 1, Tarudralumu 3, Thalimaraw 1, Thalimaraw 1, Thudalrimaw 2, Thudalrimaw 2. Kikay wamua ki ciukuku amani ku aru tabekele ku nayka amuane ki sakacekele ka lasawvalay, latakalra ku acalrulu si kakadrua ku ngipapaubalrithi ini, lakaidrima ku umaumase ki Sukucapungane.

mangeale si eneme

Ku lakaukawalu ku wamua badhanane tulrewege ku sawvalay maialri ka taykalranga, amani sapapianga talilatadre mupairange kaungu, si latamugakuane

lamathingathingalenga ki lasakamaelanane ku bunguka ku vaga ku lamaliali ku lamalalaala, pakelanga kikay, amani kikay latay: Aputuane, Aravadrane, Aruladenge, Dumalalrathe, Gadhu, Gadu, Ibange, Kadrangiane, Kadravadhane, Kapulru, Kapulru, Lrilribuane, Madaralape, Madaralape, Manigay, Patalinuku, Pacekele, Pakidavay, Rusudramane, Rusudramane, Rusudramane, Madaralape, Madaralape, Madaralape, Taruagay, Tarudralumu, Thalimaraw, Thalimaraw, Thangiradane, Thapadrang, Titibu. Yakay ku Amise, Bunungu, Cuu, Sazike, Taruku, Pinange, Buculu, Tayare, Pairange, Keciareng, ku suagaikuku, takakalranga ku Ngubabuculu, kay suakay Ravare si Buculu. Lakela padrima ka Sukucapunganenga, aiyai kaika wathingale Ngudradrekadhane ku vaga. Lalriarumaibuibunga ku laagaagane ki Sukucapungane, mialri kisunangane ku Ngudradrekadhane si kipacase ikay cekele.

mangeale si pitu

Makalra turamuru ku abuubulru ngukakay ki tangiavelevele tualay ki cekele taluela muatalidrumane ki kadaengane. Tualay Kakaucapunganane kaiana malruka ku angivelevelane, ngualay ki acekecekelane kiramaw ki drumane ka cekele, mathariri ku

taikayyane tucekele, aiyai, kaimaka wakela ku utubay si zidusia si kakadrua ku dringiki, lakidremedremenga ku lrika apapiane makanaelre. Aiyai, samuanga Tulalekelre sakacailinga, yadrengere pangiababalay, ai taidaiday ku kiapacase ku tasakayyane tudaane, matuatuaseana ku waiziw ku papia pairange silape ku takipuaungane si tapingakuane ki tulalake lini, lakaika suatelray sakelanga Tulalekelre, adravane ku talialaalay mialri katuasenga ki cekele, kaikamani ku lakaulawlu.

Ku asualaalanga ku taluela amani ku wamua Iziuci Laladhengane, takakalra ku lakaukawlu, laidrepele ka kaika manemane ikay cekele, lakaitupapalra ku tararakace si latalialaalay, muapakay matuase ki cekele kiiya, malrase ki talialaalay lini amani lukiiyata amia, lakathaane kikay latay: Ibange, Madaralape, Savaalru, Kadrupungane, Arubulu, Dumalalrathe, Pavalungu, Dralrangale, Limatakane, Patalinuku, Patalinuku, ku drumane lataagiagi ka talialaalay.

Ku papia talia Takiurathane Kadaengane ki sua Cavake, Auba amia Dridripingane, Tamuane taluela tualay nasingikay Talamakaw laka latay: Tukilingidhi ka Kualrimi, Thurivuane ka Camake,

Salrebelrebe ka Malrengane, Kadradhane ka Camake, Thalimaraw ka Muakay, yadrepele ka lakaukawlu ka daane.

Ku papia Timuru tapapangalenga ku lakaukawlu ku daane, amani sakaiana athingalane ku apapiane taluela ki Sukucapungane, adeethe Talulutane, adeethe ki sakacekele ngulataatadre, lrikipasuita ku tacekecekelaneta amia, amani kikay latay: Aruladenge Kurutungu, Culingilingi Kuzange, Kavararane Kalrimadraw, Lrudramilringi Sasare, Mabalriw Bakulange, Manigay Tapariane, Patalinuku Camake, Palribulungu Ngicici, Rakerake Lavasingi, Salrebelrebe Lamauane, Thangiradane Tatuudrane, Tarulibake Karuku, Tesenge Arupu, Thalimaraw Kalrimadraw, Thalimaraw Pelenge, Thalimaraw Arese, Thudalrimaw Pelenge, Talupalrase Kalange, Kadresengane Auvini, alaka mualengece muaki Suatimuru, kikay : Sarengane, Maerage, Ringucu, Abaliwsu Lrangepap si Palribulungu ka Tapariane. Sakadripungu napasana mua Timuru taluela makanaelre, ai kaipalraingi ku tarudruadrance, taraiadaylringa caili ala mualringa balrealreanane kikay Rinari, matialrupi kay tangimiamianenga.

Ku mualraulraw papia taliRuki ikay

Nunu: Talialru, Thakudrairi, Alelengane.

Ku papia talipakalrukalru Kaalruane: Palribulungu pelenge, Kasepelane Kalrimadraw, Madaralape Kurutungu, Talribatane Kurutungu, Talribatane Sisili, Aruladenge Ciamare.

mangeale si valru

Ku kiacapili ikay ki cekele ku lakukawlu. Ku amarudrange ki cekele amani kikay: Sakalre Lebangeraw, Camake Thapadrance, Parugurugu Savaalru, Kulasilri Aruladenge. Ku asunguciw amani kikay: Palri Thapadrance, Taetare Thalimaraw, Kalrimadraw Kadrangiane, Ciamare Aruladenge, Kalravuane Tukilingidhi, Kulasilri Aruladenge, Lamazaw Aputuane, Malrugalrugu Kaelreane, Paerece Taruagay, Kalrimadraw Kadradhane, Labere Pakidavay, Kalange Kadradhane. Ku adayhiw amani kikay : Sasare Rudramilringi asualaalanga asusiki ki sua Vedaygu, Camake Thapadrance, Camake Lrilribuane asuiki, agi ki Sasare, Arese Thalimaraw, agi ki Sasare, Liwcu Savaalru, Sasare Manigay, Malelray Lelremane, Palelresane Tukilingidhi asualaalanga ki ababay ki sua Vedaveday, Paerece Kadrupungane, Kaynuane Thangiradane, Sakalra Savaalru, Pelenge

Rusudramane ahukususiki, Kaynwane Madaralape ahukususiki, kamani ku pasuadalrane ku tualay Tulalekelre mudradha kela Palralrivulu, saka 1951 kiasingikiw ki lripuingi si sanguapusale kisingikiw ki guciw ki caili 2000 si 2022, Kalrimadraw Kadradhane, Labere Pakidavay ahukususiki. Ku Iriziciw ki Siakehatingi amani kay : Cangale Ibage, Kaynawne Madaralape si malra ku icibange ki sua Akaakaw ki taidrusa ka iday si masupatele ka cekele, lakela ku tualay ki lacekele Tayvange siavaava ku takaaungane si malranga ku sakadrusa ka pacase ki kadaengane Tulalekelre, laduulruna kitudaane ku kumingicucay maka kisaalru si tudaanenga, Karausane Gadhu, kay Cangale lasangiluku ku watelenge ku atubaivanane ikay kaadravane Idriaw, lakai kipaiziwnga, lakiemenge makamalrimale ku vai, lakipasivare ki talialaalay. Ku atamatama ki Burakegikay, amani kay: Kuale, Labere, Baru. Ku akisace: Karausane Tarudralumu, Giwsu Patalinuku, Ziru Rudramilringi, Lamazaw Patalinuku, Tatudrane Thangiradane, Palri Tarudralumu, Thapadrance Camake, Lridaku Aruladenge, Manigay Lrangeba, Kalange Kadradhane, Pangetedre Aputuane. Ku asinisi amani kikay: kusiaw: Pagare Pulridhane, Lavane

Rudramilringi, Pulridhane lamataka Deresay si Lrialray, Kasepelane ka Ngaili, daygaku: Cangale Ibage, Kaynwane Madaralape. Ku kuisange amani kikay Titibu ka Camake. Ku agusi amani kikay: sangebasane ka Laluy Ibage si lalake ini ka Pangudrale, ku yakay tasulasulravane laka Lrangebe (Haga) ka Dumalalrathe.

mangeale si bangate

Ku abukusi si dingidusi: Ciwru kiwkay amani kikay: Madaralape Kaynwane si lalake ini ka Palripilripi si Cangale, Rusudramane Pelenge, Aruladenge Palri, Patalinuku Cemeceme si Laluy, Kinepelre Dumalalrathe, Tarudralumu Dhali, Thalimaraw Kalrimadraw, Gadu Sagiw, Pakidavay Tanubake, Thangiradane Kaynwane, Lelremane Navai, kakadrua ku talialaalay ku abukusi adingidusi. Ku Zungulrikay amani kikay: Camake Savaalru si agi ini ka Sakalre. Angesukinici amani kikay Paerece ka Patalinuku.

Ku aciwru amani kikay: Basakalrane Thakudrairi, Camake Kasepelane, Camake Kavararane, Ciamare Pakalrapay, Deleseme Kavararane, Deresay Tarudralumu, Drengere Patalinuku, Gumalalale Kadradhane, Kakurumane Rukavatese, Kalange

Aruladenge, Kalrasingane Alegeane, Kalrimadrw Redraedrame, Lrangeba Alegeane, Kalravuane Tukilingidhi, Karausane Gadhu, Kurutungu Aruladenge, Kurutungu, Ibage, Kurutungu Tarudralumu, Laluy Thapadrage, Lamazaw Aputuane, Laragare Tesenge, Legelege Lelremane, Lrailray Aruladenge, Lumane Sapay, Malrugalrugu Kaelreane, Malayumu Redraedrame, Pangudrale Taruagay, Paerece Taruagay, Salivange Aruladenge, Sulriape Gadhu, Taetare Kavararane, Titibu Pairange. Ku talialaalay Adrenge, Baru, Tanubake, Pakedrelrese, Kuale, Ngedrelre, Gilagilaw, Kui.

Sakelanga Kucapungane kikay kiwkay si ka asualaalanga ki cekele ki Ngudradekay sakacaili ki 1950, ku lakaukawlu tapangale ku wamua ki ciwrukiwkay, kudra lrikipabanaw latara isadranga ki bava si tamaku si bengelray, kudra kaiwalreme sarare ku bengelray si kakuakudhane ki bava si tamaku, lakatakakalra ku wamua kiwkay ki Tingisiwkiwkay, ku walreme kaikanenga ku butulu lamua ki Angusukunici kiwkay, ala kela kay Zungulrikay si akivalane ku zingizia ki ciwru kiwkay. Kikay ku tamuanenga ki yaelreelre ku marudaanenga ini kay kikwkay, laka kakuakudhanenga ki cekele, tabekelenga ku kaimua kiwkay. Ku

tamuanenga lini ki cekele ikay dratane ki maadraw ka cekele, lakamani ku wasarubu si sulusukubu pakela ku tuakiwkay, kikay swakay Tayhuku, swakay Takaw, suakay Drangaw Nunu, kikay sua Pusunu. Laaru kakalranga ku abuubulru ki Sukucapungane, saniange kikay lakaukawlu, ladrime ku lapalrealrebane ku laabubuubulru lini ka sawvalay ka labaibay, lakamani ku talriilrigili kay Sukucapungane iyaiya ki badhabadha.

mapusale

Tarapapana ku lakaukawlu: Aruladenge Cangale, Madaralape Kalravuane, Tarudralumu Valruavu, Aputuane Ciamare, Aruladenge Kalrimadraw, Thapadrage Kiniavange, Dralrangale Kalravuane, Aravadrane Lamazaw, Tarudralumu Ciamare, Tarudralumu Paerece, Varukuvuku Paerece, Savaalru Parugurugu, Salreberebe Camake, Tarulibake Cayngaw, Gadhu Kuzange, Sapay Pelenge, Savaalru Kurutungu, Aruladenge Kulasilri, Thalimaraw Kaynuane, Tarudralumu Lamazaw, Thakudrairi Basakalrane, Sapay Siili, Thangiradane Sigiane, Aputuane Karausane. Kikay lukatuasualualupu ki talialaalay, pakisupilri

ki cekele kiapaasipi ka tarapapana si lakipasibengelray sudalepe ka sawvalay niyane ka sapalaulaubane ku sawvalay.

Ku kismulamula ki lakaukawlu ku sawvalay tapangale, asiluiyane kuini amani ki akipasibengelradhane ki latarapapana ku ngualrimanga ku valisane, lapasingi kalavavalake ki sawvalay paalualupu, ku kaimaka tuapalra ku sawvalay, ku lavavalake, latinu pailuiluku ku kateme lini, pasilaulri kuini ki latama ki latalragi lini, lungulrimanga ku valisane, lakelrete ku akipasibengelradhane si makakielrenga kilaelangane ki tarapapana.

mapusale si vaeva

Taugakuane si tasikinganenga ki lakaukawlu: Ku asualalanga malra ku hakasi ki singigakeingi paelreelrenga ki suakay Tayvange ki kacalrisilsiane Kaynuane ka Madaralape, muagaku ki Giukesange singigakeingi si Tayvange Singigakeingi, lapacunguluane si kibulru ki sakadrusa ki hakasi ki taringikiw ki Siisiw, laka asualaalanga gukake ki sabebelegnenga ki pacase ki nguakay ki vaga ki kacalrisaine, si tarabulrubulru ki Ngudradeadrekadhane ikay daigaku Tunguhua si Pingitungu daigaku, amani ku taradarepenga ku

sabulrubulruane sakibulrubulruane, lakamani ka wahunguyake kay Ngudradreadrkadhane kay Siisiw, si paedhale kikay Pukupukane ka Pacase ki Ngudradekay, amani ku asualaalanga arakay kikay Rumaziane ka pacase papia ki Ngudradeadrekadhane tualay kicaili 1988; ala kamani ku kadralra ini ka Cangale (Sasare) ka Ibage mugaku ki Tayvange daigaku, ala mua Amirika ki Huasenetungu daigaku malra ku hakasi, kay Cangale lana atamatama ki Iingikay ki Kacalrisaine Takawsi, kikaynga ka Purehuisere ikay Taynange Cengekungu daigaku; Tapangale ku wamalranga patualay ki Singigakeingi si ladaigaku ku Masatare; lumalra kikay maka asinisi ki daigaku si maka kipaabukusi, ku akuciwsinisi ki kusiaw amani kay Thalimaraw ka Ngilriw ikay Kulalrucu si Timuru si Masilridi, lakaciwru ikay Timuru kiwkay. Takalranga ku muagaku ki kaucungu, daygaku, ki gaku ki akuapingi, si muaki lakiacapili ki kuapingi, miaki Sagiw Gadhu, Hungukwange Rusudramane, Liwcu ka Gadhu.

mapusale drusa

Kibaa i ku dridripungane ku nagane, amani ku muagaku, yakay ku kusikiki, sakipasudalepenge ka kaukawlu ki

Tinginhika ki Dripungu, amani kikay: Ceyusi, Hakuni, Hunguda, Isamu, Kalriama, Kanimace, Kavakami, Kiusi, Kuniu, kunizava, Kuraisi, Kuta, Kuuzu, Lriukici, Macikici, Masanubu, Kavakami, Mulriama, Murakami, Rukava, Segihara, Singigu, Susumu, Tabata, Takimici, Tamare, Tareda, Taruzava. Yakay ku kiasunagane ki laatama ini ku nagane ku Dridripungane: Acusange, Ziru, Malriku, Ukusane, Ciuku, Kaniw. Ku labaibay sia: Haceku, Haruku, Kiuku, Malriku, Midulri, Rangaku, Rauku, Saciku, Sizeku, Siziku, Sumiku, Tamiku, Tusiku, Yusiku, Zunguku, kasulialivatenga arakay masunaganagane, taingeane ka lrigu lini lukidreedreme si lukilalrane, lakaidu pathathingalenga ki kanagane ku ngudradrekadhane pakelana kikay. Saniange sakelanga kay Ciukuku, labaainga ku lawtiatiane ku nagane ki daane ki nagane ki umaumase, lakaisuusu ku mabetabetake si makadraadralra, lapua sinigikay ku nawbaai iyanga ini ki sungukangezi, anakai ikay ku kacalrilrisianane ku nagane, naykalruvu si mathathareve cacapange.

mapusale si tulru

Yakay ku muakuapingi sakanadripungu ki wamua ki giwtay taruamangeale si

Irima, ku siaulriana tasupate amani kay: Malrengane Kadrangiane, Kalravuane Tukilingidhi, kaisiaulri ku taka ini ka Tedresane, Binariw Salrebelrebe, Usaw Tesenge, Ripunu Taugadhu. Ku kaiwakelanga amani kikay: Tarudralumu Tivuasane, Kurutungu Tarudralumu, Malrugalrugu Thangiradane, Karuku Kubangasane si agi ini ka Sisili, Ringucu Tarudralumu, Labere Tesenge; ku talialaalay Kui Dumalalrathe, Tanubake Kaudrekedre. Yakay Dripungu Tukiw Yasekeni Zingizia ki tamuane puhana taelre ki suakay Tayvange ka kiakaruburu ka tatulru ka ulraw si bangate ka kudrulu si iday si iday. Sakacaili ki 2014 ki kalakecelrane wamua ku mudaane si kipaelre ki taiday pulrabale ku tualay Tayvange TCG ka parakete mua puhana ngubarengerane liniane.

mapusale si supate

Talrabuabualane ki lakaukawlu, Lebetay ka Tukilingidhi (Rumiku) amani ku tarahugange, yalrinagi si ingibange, Kalrasingane ka Alegeane wamalra ku muasakadrusa ki Malrasungu ki Zingisivane ikay Akaw, Cangale ka Kapulru taralrabuale ki ngusikalrale si mukadadalranane si tarapingipungu, miaki Semegeane

ka Savaalru, kay tay Lrudramilringi, Tatudrane ka Thangiradane, Sakalre ka Rakerake, Arupu ka Savaalru; kay Kusiw Kucapungane saikaynga Tulalekelre yakay ku taralanguy si kipaelre ki sua Tayvangane ki Suataliviriane ki cecele malra ku icibange, hutagu ka lamamali ka tay Thapadrangane ki waduudukulru, kikay lakipasicivare ki cecele ki talialaalay.

mapusale si Irima

Ku matatualrevege si matutalragi matulaali mialrika nikiusakesakenane kilrigu ki sakacecele ki talialaalay, amani kikay: Madaralape si Avelrengane, Alegeane si Kabulrungane, Salrebelrebe si Galange, Thudalrimaw si Giringi, Thalimaraw si Pulridhane muridrusa muaki Kadrangilane ka yatavanane, Dralrangale si Kadresengane, Sapay si Dumalalrathe, ku muabadhane tulrevege amani kikay mabetabetake ka Watarudralumane ka Tarudralumu ka Palripilripi si Thalimaraw ka Rabucu tarawamua Labuane ki Kecelre si Gilagilaw, Madaralape ka Cakere si Arupu mua Veday ki tay Pacecele si maramaw ki Limatakane taratulrevege liniane, Peresange Madilingi wamua ki Kabulrungane ka Alazumu si Kadrangilane ka Aruay ka labaibay ki

Laucu.

mapusale si enme

Yakay ku tamapangilislisiane ki lakaukawlu si talialaalay si ngibuale ku ala taisadra kay kakuaudhane maiyaiya, matithathiithiburu, pangukay ki takirakeraketane, pangukay ki tatusualualupane, ngukay ki tasunaganaganane, ngukay ki lakadaengane, ngukay ki takisuusuane, ngukay ki kaika takatharirane ku tangivevelane takawrivane ku talialaalay, saniange luikay ku marudrarudrange si kitulrevelrevege, kudra abadhanae ku drusa ka thiniilane ka bengelray wadalu ki rivuane ki sakacecele.

mapusale si pitu

Ludreelane kikay laabuubulru ki lakaukawlu, maiyai mathekelre madu, lrika ngituatumanaini lukabibilinga iya, lritara arukay kay lanagane atalialaalay, aiyai, ku nakakuakudhane lritupapalra ki muabaibalrithi kaika wathingale ki kakuakudhane, saniange kikay arukakulrunugu kaikalalithi kibulru ki vaga

古茶柏安部落平民族人的故事

lini, lalri kaumaumasenga isarare si papia ki akaamudane.

Lakuta kilalalrana, paapacaseana kikay latangimaimiane tangiabuubulruanenga lini ki laretasane ka lakaukawlu ikay niabulruane ka cekele Kucapungane si, sidrama ku mathaithariri ku abuubulru ki lakaukawlu ikay Kucapungane.

在世外桃源的地方，被譽為豐富多產魯凱族古老的部落古茶柏安，有每一個族人的生命故事，如果沒有族人的存在是不可能有人嚮往優境及感動的好茶歷史故事，尤其是在向來研究或撰寫者大都是以貴族身分者的題材，幾乎看不到一般平民身分者的相關記載或被傳開，從古至今當然也有平民身分的男人、女人、個人、平民家庭、家族和群組等等喜怒哀樂的故事。

古茶柏安（好茶部落）的祖先最早還在 Rumingane 的時候，只有平民和頭目階級。因為沒有共同遵從的領袖，族人遇有紛爭常不易協調，且意見紛歧，於是有人建議設立頭目，領導族人並建立秩序。於是族人推舉那時從 Sikipalrici 帶著雲豹的英雄 Pulaludhane 為部落的頭目。從此，好茶就有了頭目和平民兩個階級。被推舉的頭目的 Pulaludhane 和他的弟弟，是當時 Sikipalrici 到 Rumingane 一帶最富威望的獵人，兩兄弟帶領族人抵達舊好茶後，族人合力為他們建造靈屋，正式在 Kucapungane 落地深耕並逐漸壯大。靈屋有八個窗戶，是最早從東方 Sikipalrici 那裡帶著

雲豹來的四個家族所定居的處所。而當時所謂的平民叫 tharikaegele，則是從 Rumingane 來的族人。

最初貴族和平民不是上下尊卑的關係，也非以地主佃農的身份相處，而是平等且互相尊重的，甚至平民因戰功或特殊貢獻也可以晉升為貴族。如 Druluane 家族的 Pelenge，因為戰功而被擁立為好茶兩大頭目之一；Kabulrungane 家族因為射日有功；Kusadra 家族以毒蜘蛛捍衛部落；Arubulu 家族因為傑出的工藝技術，專門製造農具、獵具和武器服務族人而紛紛取得部落崇高的地位及地權。在好茶傳統的社會制度中，Pacekele 負責部落司法，職司賞罰，而 Kabulrungane 則負責歷史口述，是部落的史官。

好茶部落的地權，是台灣中央山脈以西部份，從 Caligaligale 沿著山脈到霧頭山、井步山、Cingarane，再從 Kaedreane 沿著 Ribiribi 下來 Baubaw 直達隘寮溪谷，歸屬 Kadrangilane 和 Druluane 兩家頭目以及 Paterelaw 平民家族所有。但起初所有的地權都只有 Kadrangilane 所有，直到部落一度

被敵人趕到 Rumingane 之後，因為 Druluane 的 Pelenge，率領族人擊退敵人，因此 Druluane 才取得部份地權。另外平民 Paterelaw 家的 Draukingane 在好茶部落被敵人趕到 Rumingane 期間，曾獨自留守部落並以 Deraw 為要塞守護部落有功，後來也取得部落西南方的 Thalicungane、Pugale、Lisiane 直到 Cingarane 的地權稱作 Ribiribi。後來又因 Savaalru 和 Titibu 兩個家族聯手消滅好茶的強大外敵 Karisi（在 Palralivulu 上方），之後，Palralivulu 的地權就歸給 Titibu 家族，Savaalru 家族則擁有 Karisi 舊遺址一帶。而 Paterelaw 後來叫 Pasakene，家族因捍衛部落下方有功，所以也取得了 Kabalrivane 一帶的地權。

Kucapungane 設有三個公共空間。部落的建地屬於公共空間，任何個人沒有買賣的權利，只要屬於該部落的成員和家族身份，都有權利在公共空間興建住屋。族人不僅在有生之年住在部落，死後靈魂也會繼續與家人同住，因此每一個人在部落都有位置，除非意外死，否則不會成為孤魂野鬼。所以，縱使住家附近有大樹和田地，若有人需要空地

蓋屋，就會禮讓。另外，開墾的田地也有公共空間，這塊空間由頭目管理分配，專門提供給沒有土地的人耕種。另外公共空間是部落用來隔離「重大罪犯」的地方，所謂重大罪犯是指強暴或殺害部落族人的生命的人。在舊好茶的東方有一個叫 Takecane 的地方，是古代隔離「重大罪犯」之處。後來移到前往霧臺的路上，大約離舊好茶兩個小時的走路程，叫 Caceparane。

設置地點改變的原因，是因為部份前往東方狩獵者，常欺騙大頭目說獵物是在 Takecane，獵到的而不去送 sualupu。公共空間那裡的土地寬廣而肥沃，有十個石板屋，且附近有一處水源，被隔離者只要努力開墾，不愁沒有飯吃。只是被隔離不得參加部落的慶典儀式，沒有經過大頭目允許不可擅自回到部落。好茶的 Pacekele 負責司法部份，職司賞罰。有人犯錯，Pacekele 家的人會先收容犯人，然後請所有的貴族和長老們聚集商議處罰方式。嚴重的話，就要送去 Caceparane 隔離。遭隔離的人由家屬提供生活所需，直到被隔離者能夠自給自足為止。因為部落沒有死刑，隔離是最

嚴厲的處罰。被隔離者脫離部落的幫忙和保護，很容易成為敵人攻擊的對象，因此每天都會提心吊膽、緊張度日。隔離的目的是要讓被隔離者體會離開群體的困境，反省傷害他人生命及違反部落戒律的下場。

被隔離者在 Caceparane 獨自生活，短則一到二年，長則五到六年，除了家屬偶爾來探訪之外，沒有任何人願意接近，被隔離者也不能回到部落。直到表達悔意，即可透過家屬傳達給頭目。經頭目首肯後，家屬會準備一大缸小米酒，燒一條豬表示感謝。Pacekele 家會派人到 Caceparane 接回被隔離者暫住於 Pacekele 家。數日後，族人會聚集在頭目家的前庭，然後由 Pacekele 的當家主人在族人面前替被隔離者求情擔保其不再犯錯。族人接納原諒被隔離者之後，被隔離者始能回家。Caceparane 沒有圍牆，跟其他地方沒有什麼差別，也無任何人在日夜看守。被隔離者在隔離地單獨生活自我反省後，仍有機會回到部落，獲得族人的包容和重新接納。只是被隔離者及他的家族將會被記憶隔離者的名號。Caceparane 土地肥沃，水質甘甜，

到了日治時期，頭目將 Caceparane 讓給沒有土地的孤兒開墾，所收的農作物，不必供納給大頭目。

有些家族因有特殊事蹟與能力而在部落擁有崇高的地位。如專門以口述來記錄所有部落各家族的族譜和歷史的人叫做「帶話者」或「被諮詢者」。除了記錄歷史之外，帶話者也教族人各項倫理道德以及擇定農墾和祭典的時間。帶話者對祭拜的各種儀式都瞭若指掌，夢占、鳥占的結果，也由他來詮釋。部落要舉辦各項生命禮儀，也需要他的指導或指引。帶話者是世襲的，在好茶帶話者的家族是 Kabulrungane。Kabulrungane 直譯為「最早」或「最老」之意。古時候曾經出現兩個太陽，輪流照耀著大地，一個太陽才剛在西方落下，另一個太陽又從東方升起，導致大地乾枯，族人生活苦不堪言。於是 Kabulrungane 家族的兩兄弟帶著弓箭前往東方日出之地，把其中一個太陽射下之後成為月亮。之後才有白天晚上之分，大地不再乾旱，族人也恢復了正常生活。

Kabulrungane 有兩個兄弟，哥哥叫 Sabange，弟弟叫 Vekele。Vekele 因

不小心誤踏自己的陷阱死了。族人把弟弟埋葬之後，有一天哥哥 Sabange 在部落東邊的山頭工作時，發現他的弟弟 Vekele 一個人裸身活著回來。哥哥就問：「你不是已經死了嗎？」弟弟回答說：「我們的祖先死了之後，靈魂全部會到 Balrakuane 安息之地，我來是為了告訴你們往後祭拜祖先的方法和程序。」好茶部落最後的帶話者是 Lapagaw 江漢文，他就是 Kabulrungane 家族的後裔。

好茶部落有兩個身份特殊的人，一個是 Sisili 祭師，一個是 Siaivigi 靈媒，祭師又叫 Taratulrisi，靈媒又叫 Taraivigi。祭師是專門主持部落的各項祭典以及獵人相關的祭拜儀式；靈媒則負責醫病或接生嬰兒，通常病人會以各種草藥來醫治，若無法痊癒，就會請靈媒來作法。這些家族，包括負責司法的 Pacekele 家；專門以口述來記錄部落歷史的 Kabulrungane 家；以及 Sisili 和 Siaivigi 的家族，雖然不是大頭目，沒有分到土地分配權，也享有崇高的地位，並接受族人的敬重。

另外，好茶有一首歌，在小米收穫季時被傳唱，歌詞有一段是：「Kalrivili

Lathakudrairi! Kiasilange ki telebe!」意思是：Thakudrairi 家族啊！你們是多麼的悠久！在大洪水之前早已存在！Thakudrairi 是「拓荒者」之意，象徵其歷史悠久，亙古長遠。另外 Thakudrairi 家族還分出 Talarane 和 Pakidavay 兩大家族，Talarane 從大蒼蠅兩手摩擦而發生火光的行為中得知用火的技術，開始教導族人如何利用水晶石相互摩擦而起火；Pakidavay 在部落飢荒時跑去地底世界求糧而後拯救了為飢餓所苦的族人，因而獲得了「和平使者」的美名。這些家族一直是好茶人感恩懷念的家族，其家名都彰顯其祖先在好茶歷史上特殊的貢獻和成就。

日治時期，鐵器從平地引入，這時出現專業鐵匠，負責打造和維修村民的鐵製器具。最早的鐵匠是 Arubulu 家的 Cukuluo，Mabalriw 的 Lridaku，Kadresengane 的 Cemelresay 和 Tarudraalumu 的 Valruavu。而後是 Tesenge 家的 Lamazaw 和 Abaliliwsu 家的 Cemelresay。二戰結束後，鐵匠技術更為精進，最出名的是 Mabalriw 家的 Lridaku 蔡旺，連其他部落都慕名而

來。此時期，因為獵人都想要一把鐵槍，以提高狩獵的效率，因此鐵匠的社會地位崇高，導致好茶出現替人磨刀的儀式，叫做 Tuadeemele。Tuadeemele 是全村的人送鐵器到鐵匠家維修的儀式，一年舉行一次，代價是村民輪流幫鐵匠家種田。當時 Tuadeemele 的儀式對象只有 Arubulu 家的 Cukulu 以及 Mabalriw 家的 Lirdaku。這些家族由族人生活方式的改變，產生新的需要，因有特殊的技藝，而在部落受人敬重。

好茶的貴族名字，無論是男人的名字和女人的名字，因為身份的差異而有高階、中階與低階之分，但是，介於中階和低階之間常讓人搞模糊，就要看他們是出身在那一家和繼承那一個名實權重的名字。

但平民則無區分，地位不因血緣而有差異。好茶的男性平民大多取名自本家，通常是父親和母親雙方都強調給自己的名字，那麼叫誰，就看那一邊厲害了。其中 Kurutungu 家指家族的生命如灰燼般快要熄滅之意；Ngicici 瑕疵品，意其生命不是那麼地珍貴；Vaungu 海洋的意思，個性隨波逐流、沒有定向；

Kuzange 則指此人能耐如蝦子一般，堅忍不拔；Kalange 則指背負過多財產導致雙腳彎曲之意，意此人擁有龐大財富；Camake 表示此人意志如乾柴烈火般，可為家人徹底犧牲奉獻之意

令人嘆為觀止的現象，是平民與貴族對象通婚生下來的兒女，幾乎都從善如流成人之美給予象徵身分階級提升的貴族名字，因為在下聘禮上已經完成了取得平衡地位的代價，如貴重的陶甕或琉璃珠及雙方約定成親的條件，然而，他們就相對地與同等身分階級的平民家庭或家族發生家族生命價值的變化和分格，平民家族從此忌諱在貴族的場合跟著說你是我的親戚，擔心這個親戚被看不起為不倫不類或尷尬委屈的狀況。

Cakere 生命中有溪流之意，Pangudrale 意此人的生命如鳳梨散發之香氣一般；Drarulu 意謂此女人的美可以融化敵人；Lrimusane 則指此女人歌聲如綠繡眼一般美妙；Limangu 則指此女人個性開放大方如噴泉一樣；Deresay 則指此女人個性溫柔如植物的嫩芽；Cakere 則指此女人個性如河流一般柔順；Drengere 則指此女人個性文靜端莊。

另外，好茶部落有些人也會因為傑出才能與貢獻而有特殊的名字，如傑出的獵人家族都會取名如 Besenge 水鹿鳴叫之處、Drasare 水鹿躺臥之地、Cukulu 搬運太多獵物導致身體佝僂、Dakucu 打獵經常滿載而歸等等、從事鐵匠工作的家族也會取名 Cipu，意指生命中有鼓風，所以一生打鐵之意。

能夠取得好名字平民是很不簡單的人，最清楚的是出草而被贈名的 Danaw，其餘都是因為與當家貴族頭目義結金蘭始有受贈，如陳義賢和陳松二和他們的其中一個子孫出生時，頭目也贈貴族的名字，但是不能傳承。令人擔憂的是，他們的血統會不會產生混淆的後果，平民故事的衍生將是革命性的變化。

好茶部落家屋的倫理思維，沒有如個人的名字要求嚴謹不逾越，但是，還是有其傳統的記憶和參考的依據，家屋必有一個專屬的屋之名字，也就是所屬者擁有者的家姓，可以和原家屋和其他家裡的自己的房屋的名字自由選定，在禮納里的平民家屋有九十家，全部落共一百七十八戶，令人遺憾的是，當時如

同被好茶人放棄的有九戶，至今還沒有安排空間建屋給他們。

平民家庭要完成與貴族身分者結親聯姻的構想與實踐，非常的不容易，除了是緣分或是相處已久的朋友，並且有相當的能力和決心，至今只有五六對，因為，那是沒有對稱的條件。

一個是真正平民身分的好茶人 Laipane，嫁給第一頭目當家柯家老大，另外一個是石幸枝，石水玉平地養女，嫁給第二頭目安家 Druluane Zipulu 第三個兒子安建男 Drangalru。

下嫁平民的貴族而身份被認可有遜色的男生和女生都有，包括：排灣系統貴族，萬山系統貴族，好茶系統貴族、大武系統貴族等。

中國人來台灣之後，經過他人的介紹，很多女子嫁給軍人或退伍軍人，從此一個家庭的活動空間往平地，生活習慣、使用的語言，也變得複雜，可以聽見他們在聊天或述說她們喜怒哀樂的心情生命故事，部落的人口減少，同時影響部落男子少了結婚的對象和生養眾多子女的機會。

因為生活空間向外擴大，就業、讀書、當兵等的機會，也找到自己的緣分，可以取得不同族群、不同語言的結婚對象，有原住民各族群，漢族各族群，已經不再是部落新鮮事，高興的是增加了部落的人口，也改變了過去封閉的部落，發展了新的血統的繁衍，帶動人種質量及質變的新興好茶樣貌。

好茶的平民的故事最多，最豐富的是搬離舊好茶時期的歷史故事，就是到了新好茶，依然沒有減緩過，直到八八水災滅村，被安置居住在今天外族的土地禮納里，甚至一半以上的都有購置在平地城市的房屋。最早的是往瑪家鄉三和村的南村今天稱美園巷 Laladhengane 第一波；第二波往滿州鄉東海又被遷散；第三波是往台東的大南村和嘉蘭村；第四波是三地門鄉青葉村；第五波往六龜區荖濃里；第七波是最大團的往三地門鄉三地村，日本時期有建議移住到這裡，但是沒有成功，一百年後，卻遷來對面的禮納里土地，台糖的甘蔗園區，真是太奇妙。第八波是陸陸續續都有在北中南平地的地區買房子固定的居住，平民家庭有好幾位有能力和發展的企圖；

莫拉克之前的水災，有三年集體被安置在日本時期的俘虜營區；直到在瑪家鄉的排灣族的傳統領域，才安頓並且增加許多的遷村型的分戶住屋，平民住戶有九十家。

部落耆老：以前是由當家頭目指定平民身分者，後來是由村辦公處民選推舉，現在已經有禮俗委員共同承擔。村長：除了當家頭目夫婿柯金順擔任數屆，之後均以民主的方式競選產生，幾乎都為平民身分者。鄉民代表：也是從五位到兩位，到現在的選區出現不定的名額，其中最先擔任鄉代的婦女是平民身分的陳素櫻。社區發展協會理事長幾乎都市平民身分者。部落主席：柯連登。從事警察、公務人員、護理人員，助產士由日治時代養成終生為好茶永遠的接生婆是 Tatukulu 的盧櫻桃、環保局職員，都有平民族人努力認真服務，其中唯一醫學院畢業擔任醫院醫生的是陳秋得的兒子陳彥君，也是台北建國中學畢業非常的優秀。

長老教會培養最多的牧師及傳道師，在台灣單一部落的紀錄者，都從玉山神學院畢業受派在魯凱族各部落，沒有貴

族身份者，其中鍾思錦牧師及兩個兒子都擔任牧師，也有女性牧師和嫁到好茶的女牧者。長老身分者除了長老教會及安息日會循理會只有執事的身份稱呼。魯凱族的第一間教會，就是好茶教會，大部分是平民身份，因為嚴格要求受洗者必須先改除菸酒及百合花飾的規定；而天主教會並無這樣的規範，所以貴族家庭多往天主教會；安息日會要求星期六禮拜，禁止吃豬肉，參加者就比較少；循理會成立後，許多在長老教會的親友就離開，頓時減少了會友。教會成為部落族人新的生命故事的新園地，對過去迷信或上帝的觀念有了新的世界觀、人生觀和對生命的體會，尤其是好茶母語的延續和學習的最穩固的基地。

平民獵人家庭男人非常的多，因為關係到生為一個男人，在部落的尊嚴和地位，只要獵到五頭公山豬，就可以接受前輩獵人勇士們的認可，配戴百合花飾權，入列獵人榜受歡迎，也有委託代獵的規範被承認是獵人，從此與他們一樣受到敬重許可同飲同樂。

獲得博士學位的平民有兩位，鍾思錦在台灣神學院取得牧範神學博士，及他的親表弟趙貴忠在美國華盛頓大學得

人類學博士，曾任高雄市原住民事務委員會主委，現在是國立成功大學人類學研究所教授；鍾思錦曾任長老教會總會幹事，魯凱好茶語聖經翻譯者，第一位使用羅馬字為魯凱語書寫符號，編撰政大第一階到第十二階教材，在東華大學及屏東大學擔任族語講師；國小老師有陳松二及兩位女兒、藍美錦、葉冬梅、尤秀珠，他的兒子現任北葉國小校長高至誠、尤月蘭、羅春花、陳三祥、唐耀明、唐天賜泰武國中教師，其中曾任泰武、三地、北葉國小校長的有陳再興，三地教會長老。一半都有好茶 Tatukulu 部落的血統。

日本教育所開始在部落招收男女生，並給他們日本的姓名，從此減少用好茶的姓名，他們就習以為常感到光榮，因為他們也學會日本語，當然也增加了更多知識和生活技能，但是，不會日本語的長者和子女們，卻是不知道誰是誰，直至現在。尤其中國人來到部落，又給他們漢人的姓名，更嚴重的不分青紅皂白，親兄弟或堂兄弟姊妹登錄完全不同系統的戶籍，造成近親通婚的情形發生，完全打敗好茶部落原有貴族和平民的階級制度。

第二次世界大戰後期，有了大日本帝國皇民的好茶男人，已婚者，未婚者都有，被徵召或志願參加日本義勇軍的有十五位，然而，終戰後平安回來的有四位，有十一位在印尼戰場犧牲者，他們的英靈統一放在日本東京靖國神社，包括所有台灣籍的有三萬九千一百位。我曾經在2014年跟台灣民政府同行一百多位進入追思自己部落的親人，也有五位都是 Tatukulu 的長輩。

體育運動場上的健將，如 Rumiku Lebetay 是三鐵好手，參加省運級，區運會在屏東馬拉松得第二名的葉榮民，長跑及桌球好手柯廣一，中距離跑者彭玉珍及彭桂梅兄妹，短跑健將還有藍家榮及藍美錦兄妹，好茶國小游泳隊南部七縣市冠軍隊，還有三鐵好手雙胞胎姊妹尤聖潔及尤聖怡，還有傳統長跑報信者 Sakalre Rakerake 他們都有接受部落認可，當家頭目公開贈送象徵能力勇氣的羽毛權飾。

透過義結金蘭的傳統儀式的結盟也是非常不容易，不是每一個家庭都可以

做到，真正有完成的沒有幾對，部落內幾乎是平民對貴族家庭，唯難能可貴的是有與村外的霧台及更遠的大武及其他魯凱部落結拜的，也有四五對，但是，對象平民貴族卻是都有。

部落有時因為某些事情發生衝突帶來緊張氣氛，甚至提議要廢除階級制度，主要的爭端都在結婚、訂婚、下聘贈頭飾時，還有分送貴族的 *sualupu* 的作法，比較嚴重的是貴族行事為人作風，若不符合平民或部落族人的期待時。

分享和回想好茶部落平民族人親人的百種百樣的故事，不禁讓我們擔憂未來的演變發展，其中，人的名字會增加貴族的比率是確定的，尤其，對原有的文化習俗倫理規範會混沌不明，對於母語的認識與學習熱忱及使用能力普遍變弱，甚至可能會消失，將會只是一個空殼般的古茶柏安人而已。所以，且讓大家聽一下，記一下，這些平民族人過去到今天，他們每一個人在美麗的古茶柏安的精彩故事吧！

評審心得

luceela ikay syasasana kay pathahukay ki Ngudradrekai ka lapacase, amani ki talialalalay ku nimatikaiya, bekela ku matikai ki lakawkaulu, kay wapase ikay singiakay ku takalakawkaulaneini si pelaela pudriadringai ku tangimayaiya ki cekele Kucapunga, ladulrumadu patwalay hawpauadringi thingale ku tangilribata si tangimiyaiya ki suKucapunga.

ku taceelaneli si pukidremedreme taypyaa:

1. pacengenge ku tahakaiya pwacase ikay pacaseta ka Kacalrisia.

2. ku tamasakaykaiya matikai ki lakakukadha ki suKucapunga mauwauwa, pathingala ku tapakulringavaneini thingale ki cekeleini.

3. ku tamaikaiya ki umase ki suKucapunga, ani anagane, anika tapangimiya kisamula si ikai ku lrigu ki lakawkaulu, matiadalame, aidulru pasapukua ki muabalribalrithi si pacungulu kisamula, hawpasuai ku tacekecekelanelini.

當今有關魯凱族的研究、報導或撰寫題材，大多以頭目為主，鮮少是以平民為主題，這篇「古茶柏安部落平民族人的故事」作者用自身為平民身分，將自己部落的文化歷史詳細敘述，讓讀者可從文章中深入認識古茶柏安部落的生命軌跡。

就這篇文章列述賞析心得：

一、拼音書寫及族語的掌握：

作者的拼寫依照教育部及原民會於2005年所公佈的書寫符號系統，書寫精練、拼寫無誤。

二、文章的鋪陳：

作者將部落頭目的產生、部落與頭目之間的相互關係、土地權及公共空間

的擁有與使用、命名、部落的遷移……等交替穿插得宜，充分顯示作者對部落的了解。

三、人物的描述，讓人產生共鳴：

1、部落族人族語名字所含的意義及期許，有故事性、趣味性、鼓勵性，增加文章的軟性面，讀起來不艱澀剛硬。

2、將平族人如何靠後天的努力，為自己爭取各項榮譽；如何奮鬥，為自己取得更高的社會地位；如何培養各項技能，以造福部落，光耀門楣，逐一的躍然紙上，頗有激勵後進，跟進自己前輩的腳蹤，讓自己及家族的光彩綿延不斷。

評審簡介

杜富菊 Muakai Takivalrithi

國立屏北高中族語教師

國立屏東大學族語學習班教師